

Uppdaterad mars 2010

Fördjupningsblad om tillgänglig film

Målgruppen

Om man ska informera med hjälp av film är det viktigt att alla i målgruppen kan ta del av informationen. Samma krav gäller för multimedia och TV-sändningar. Personer i målgruppen kan ha nedsatt funktionsförmåga, till exempel nedsatt hörsel eller synförmåga. Många som har en hörselskada är döva. Är man döv sedan födseln har man svenskt teckenspråk som sitt första språk (modersmål).

Åtgärder

- Texta allt tal.
- Återge andra ljud än tal med text i annan färg eller erbjud en likvärdig lösning.
- Använd en textteknik som medför att texten följer med om användaren spelar in/kopierar filmen.
- Producera en version med svenskt teckenspråk, som kan sändas vid en annan tidpunkt än ursprungsversionen eller i en separat kanal eller erbjud en likvärdig lösning.
- Producera en syntolkad version eller erbjud en likvärdig lösning.

En del av dessa åtgärder är lättare att göra med digital teknik än med den analoga. Digital teknik ger också användaren fler möjligheter att ta del av riktad information. Detta bör vägas in när beslut tas om att producera en ny film.

Textning

Textning av allt tal är en förutsättning för att filmen ska vara tillgänglig för personer som har en hörselskada eller är döva. För dem som har en hörselskada är det också viktigt med ett tydligt och distinkt tal. Helst ska man inte använda bakgrundsmusik/ljud samtidigt med tal.

Teckentolkning

Teckentolkning av filmen är mycket viktig för att den ska nås och förstås av personer som är barndomsdöva, det vill säga personer som har svenskt teckenspråk och inte skriven svenska som första språk. Personer som kallas barndomsdöva har varit döva från födseln eller blivit det i unga år.

Teckentolkning innebär att allt som sägs och alla ljud som hörs tolkas till svenskt teckenspråk och att denna tolkning sänds samtidigt med filmen. Tolkningen syns ofta

som en egen film i ett hörn av filmen. Tolkningen kan också sändas i en separat digital kanal som möjliggör en mer individuell utformning av hur tolkningen ska presenteras.

Syntolkning

Syntolkning är ett sätt att göra filmen tillgänglig för personer med nedsatt syn. Filmer syntolkas på bio och på DVD. Syntolkning på bio görs av en syntolk som sitter i lokalen. Via en tolktrusning förmedlas det som sker på duken. Eftersom film till stor del är en visuell upplevelse måste en hel del beskrivas. Händelser blir annars obegripliga för den som inte ser filmen.

Några DVD-filmer syntolkas varje år. Skivan innehåller då ett extra spår med en syntolkad version. Man läser in manuset på skivan tillsammans med filmens ljud till ett nytt ljudspår. Ofta ligger det syntolkade spåret först på skivan.

För den syntolkade versionen tar man fram ett manus med korta, koncentrerade texter. Noteringar görs om vad som är betydelsefullt. Syntolkning sker då ingen pratar. När det förekommer tysta partier som inte är mer än tre, fyra sekunder gäller det att vara exakt i ordvalet.

Det finns idag inte många spelfilmer på DVD som är syntolkade, endast ett knappt 30-tal.

Syntolkning innebär i andra situationer bland annat att man

- i stora drag beskriver hur rummet ser ut och hur det är möblerat
- informerar om vilka personer som finns i rummet och eventuellt hur de är placerade samt vem som är närmast
- beskriver och berättar vad som händer runt omkring
- beskriver saker; dess former, storlek och struktur (i jämförande termer)
- talar om avstånd och höjder på ett jämförande sätt